

УКРАЇНА: РЕАНІМАЦІЯ ІННОВАЦІЙ

© 2017 ПОЛЯКОВА О. Ю., ШЛИКОВА В. О.

УДК 330.341+338.24

Полякова О. Ю., Шликова В. О. Україна: реанімація інновацій

Метою статті є виявлення, узагальнення та структуризація поточних проблем у сфері інновацій України та розробка пропозицій щодо їх вирішення. Проаналізовано ключові показники інноваційної діяльності підприємств України за період 2005–2015 рр., здійснено міжнародні порівняння з використанням даних звітів «Глобальний інноваційний індекс – 2016 р.» та «Європейське інноваційне табло 2016», виявлено загострення негативних тенденцій у сфері інновацій України. Проведене дослідження дозволило сформулювати три напрями, у відповідності до яких структуровано ключові проблеми у сфері інновацій України та шляхи реанімування інноваційної діяльності: фінансування, інноваційна діяльність підприємств та її державне регулювання, організаційне та інфраструктурне забезпечення. Першочерговим завданням запропоновано розробку та затвердження інтегрованої стратегії розвитку інновацій, науки та освіти України.

Ключові слова: розвиток інновацій, проблеми, державна підтримка, світовий досвід, міжнародні порівняння.

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Полякова Ольга Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка сектора макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пер. Інженерний, 1-а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: polyu_o@ukr.net

Шликова Вікторія Олександрівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник сектора енергетичної безпеки та енергозбереження відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пер. Інженерний, 1-а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: v.shlykova@ukr.net

УДК 330.341+338.24

UDC 330.341+338.24

Полякова О. Ю., Шлыкова В. А. Украина: реанимация инноваций

Целью статьи является выявление, обобщение и структурирование текущих проблем в сфере инноваций Украины и разработка предложений по их решению. Проанализированы ключевые показатели инновационной деятельности предприятий Украины за период 2005–2015 гг., осуществлены международные сравнения с использованием данных отчетов «Глобальный инновационный индекс – 2016 г.» и «Европейское инновационное табло 2016», выявлено обострение негативных тенденций в сфере инноваций Украины. Проведенное исследование позволило сформулировать три направления, в соответствии с которыми структурированы ключевые проблемы в сфере инноваций Украины и пути реанимации инновационной деятельности: финансирование, инновационная деятельность предприятий и её государственное регулирование, организационное и инфраструктурное обеспечение. В качестве первоочередной задачи предложены разработка и утверждение интегрированной стратегии развития инноваций, науки и образования Украины.

Ключевые слова: развитие инноваций, проблемы, государственная поддержка, мировой опыт, международные сравнения.

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Библ.:** 12.

Полякова Ольга Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент, заведующая сектором макроекономического анализа и прогнозирования отдела макроекономической политики и регионального развития, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пер. Инженерный, 1-а, 2 эт., Харьков, 61166, Украина)

E-mail: polyu_o@ukr.net

Шлыкова Виктория Александровна – кандидат экономических наук, научный сотрудник сектора энергетической безопасности и энергозбереження отдела промышленной политики и энергетической безопасности, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пер. Инженерный, 1-а, 2 эт., Харьков, 61166, Украина)

E-mail: v.shlykova@ukr.net

Poliakova O. Yu., Shlykova V. O. Ukraine: Resuscitation of Innovations

The article is aimed at identifying, generalizing and structuring the current problems in the sphere of innovations of Ukraine and development of proposals for their solution. The article analyzes the key indicators of innovation activity of enterprises of Ukraine for the period 2005-2015, carries out the international comparisons using data reports of «Global innovation index – 2016» and «European Innovation Scoreboard 2016», revealing worsening of negative tendencies in the sphere of innovations of Ukraine. The carried out study allowed to formulate three directions under which the key problems in the sphere of innovations of Ukraine and the ways for resuscitation of innovations were structured: financing, innovation activity of enterprises and its State regulation, organizational and infrastructural provision. As a matter of priority, development and approval of an integrated strategy for the development of innovation, science and education of Ukraine have been proposed.

Keywords: development of innovations, problems, the State support, international experience, international comparisons.

Fig.: 4. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Poliakova Olha Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Head of the Sector of Macroeconomic Analysis and Forecasting of the Department of Macroeconomic Policies and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1-a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: polyu_o@ukr.net

Shlykova Viktoriia O. – PhD (Economics), Research Associate of the Sector of Energy Security and Energy Saving of the Department of Industrial Policy and Energy Security, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1-a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: v.shlykova@ukr.net

У сучасних умовах навіть країни, що володіють значними обсягами затребуваних на світовому ринку природних ресурсів, докладають зусиль для забезпечення розвитку економіки на основі використання нових знань, які втілюються в технологіях та

інноваціях. У цьому вбачається базис конкурентоспроможності економіки та процвітання в майбутньому.

Процес деіндустріалізації, який у розвинутих країнах світу мав позитивний ефект переходу до постіндустріального суспільства, в Україні відбувався за рахунок

скорочення переважно високотехнологічного промислового виробництва, яке було найбільшим потенційним споживачем нових знань і платформою для впровадження інновацій. Відсутність системної державної підтримки розвитку інновацій унеможливили створення нових виробництв та інноваційну активність існуючих, що особливо відбивається на стані економіки країни в умовах залежності від імпорту енергоресурсів.

Метою статті стало виявлення, узагальнення та структуризація поточних проблем у сфері інновацій України та розробка пропозицій щодо їх вирішення.

Розвитку інновацій в Україні присвячені фундаментальні праці окремих науковців та колективів авторів, зокрема, А. І. Амоши, І. П. Булеєва, В. М. Гейця, М. О. Кизима, Б. А. Маліцького, І. Ю. Матюшенка, Л. І. Федулової [1–5]. У дослідженнях висвітлені ключові аспекти функціонування інноваційної системи, можливості та переваги переходу країни до інноваційного типу розвитку, шляхи подолання існуючих проблем у відповідності до ситуації, яка мала місце на момент проведення дослідження. Однак наразі негативні тенденції в інноваційній сфері набули ще більшого загострення через геополітичні протистояння та системну економічну кризу в Україні. Переважну більшість пропозицій науковців та експертів не вдалося втілити у життя, а коло проблем за цей час тільки розширилося, що підтверджується, зокрема, динамікою основних статистичних показників.

Динаміка витрат на інноваційну діяльність в грошовому виразі мала стрибкоподібний характер протягом досліджуваного періоду 2005–2015 рр. [6; 7]. Однак урахування індексів цін виробників промислової продукції демонструє, що лише у 2007 та 2008 рр. обсяги витрат на інноваційну діяльність перевищували значення, досягнуті у 2005 р. (рис. 1).

Витрати промислових підприємств на інноваційну діяльність у 2015 р. склали 0,69% ВВП, у 2005 р. цей показник становив 1,26%. Водночас внесок коштів дер-

жавного бюджету на здійснення інноваційної діяльності становив у 2015 р. 0,003% ВВП [7].

Понад 97% витрат на інноваційну діяльність у 2015 р. здійснювалися за рахунок власних коштів підприємств, тоді як у 2005 р. цей показник становив 88,0%, у 2008 р. – 60,0%.

Найбільші обсяги витрат промислових підприємств на інноваційну діяльність здійснювалися на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Частка витрат за вказаним напрямом зросла з 62,8% у 2010 р. до 80,7% у 2015 р. До 13,3% зросла і частка витрат на внутрішні науково-дослідні розробки (НДР), яка у 2010 р. становила 10,2%. Натомість суттєво зменшилася у 2015 р. у порівнянні з 2010 р. частка витрат, віднесених до групи «інші напрями витрат» (рис. 2) [6; 7].

Наслідком низького рівня витрат на інноваційну діяльність є зменшення питомої ваги інноваційної продукції. Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції скоротилася з 6,5% у 2005 р. до 1,0% у 2015 р. (рис. 3) [6; 7].

Частка інноваційної продукції в загальному експорті України у 2014 та 2015 рр. становила 1,0%. У порівнянні з 2005 р. відбулося скорочення на 5,0 відсоткових пункти.

Питома вага підприємств України, які здійснювали інноваційну діяльність, у 2015 р. становила 17,3%. Наведені дані за 2015 р. охоплюють лише промислові підприємства з кількістю працюючих 50 осіб і більше, тому, як зазначено Державною службою статистики України, порівняння з попередніми роками є некоректним [6].

Окрім негативної динаміки показників інноваційності економіки України, однозначні висновки щодо ситуації в даній сфері можна сформулювати на основі міжнародних порівнянь. У звіті «Європейське інноваційне табло 2016» вперше до переліку країн, що досліджуються, включено Україну [9]. На основі 25 індикаторів здійснюється аналіз розвитку досліджень та інновацій в Європейському Союзі (ЄС) у цілому, окремо кожної з

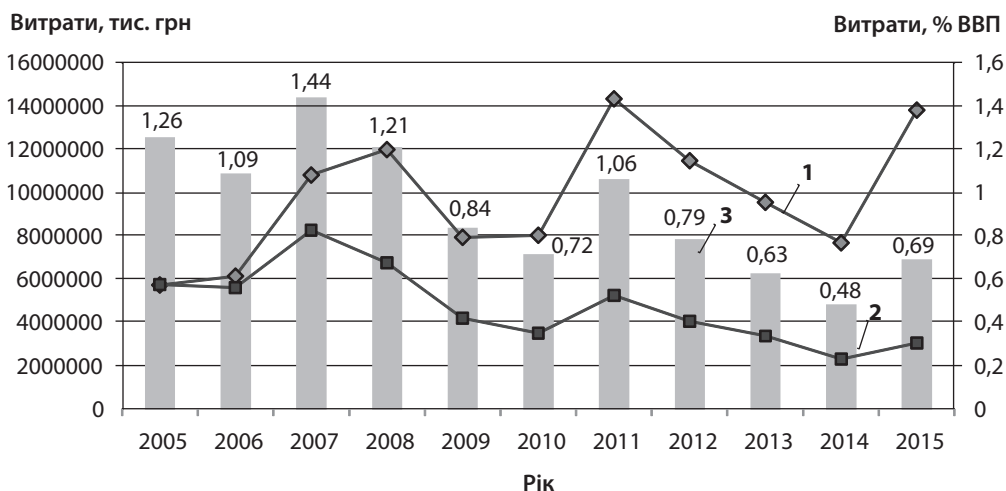

Рис. 1. Динаміка витрат на інноваційну діяльність

Умовні позначення:

1 – загальна сума витрат в абсолютному вираженні; 2 – загальна сума витрат в абсолютному вираженні в цінах 2005 р.; 3 – загальна сума витрат у відсотках ВВП.

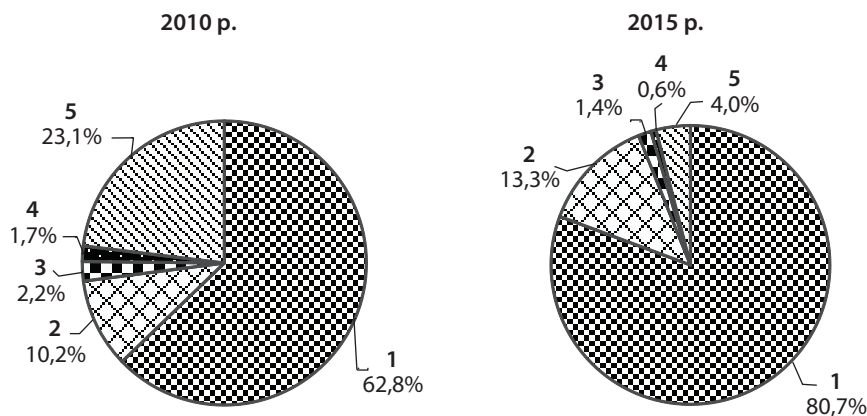

Рис. 2. Структура витрат на інноваційну діяльність у 2010 та 2015 рр. за напрямками витрат

Умовні позначення:

1 – придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; 2 – внутрішні НДР; 3 – зовнішні НДР; 4 – інші зовнішні знання; 5 – інші напрями витрат.

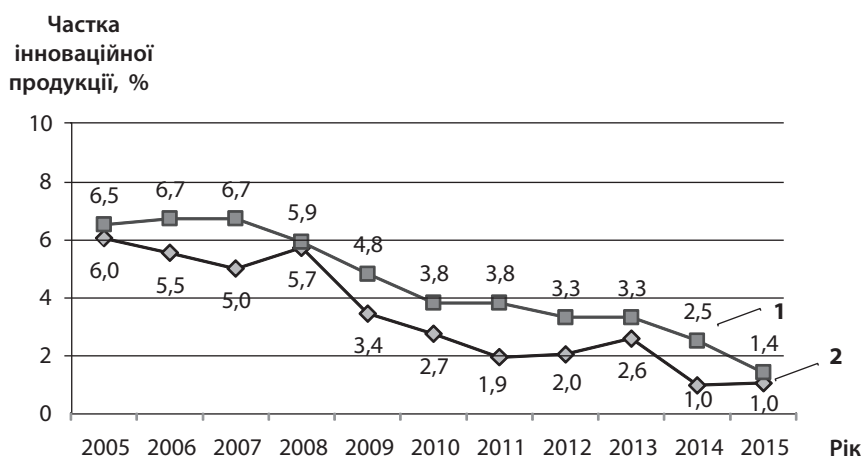

Рис. 3. Динаміка частки інноваційної продукції

Умовні позначення:

1 – у загальному обсязі реалізованої продукції; 2 – у загальному обсязі експорту України.

країн об'єднання та інших країн Європи та регіональних сусідів (Македонія, Ісландія, Норвегія, Сербія, Україна, Швейцарія, Ізраїль, Туреччина). Також за окремим переліком показників розглядається стан сфери досліджень та інновацій в країнах, які визначені ключовими економічними конкурентами (Австралія, Бразилія, Індія, Канада, Китай, Росія, Південна Корея, Південна Африка, США, Японія).

Наведені у звіті результати дозволяють виявити сильні та слабкі сторони країн ЄС і використовуються для прийняття на державному рівні рішень щодо напрямів концентрації зусиль з метою розвитку досліджень та інновацій.

Множина з 25 показників розподілена за трьома укрупненими групами: «можливості», «активність фірм», «результати» та включають індикатори рівня освіти населення, витрати на дослідження і розробки, публікаційну та патентну активність тощо. У даному дослідженні ми зосередилися на показниках, які стосуються саме інноваційної діяльності підприємств для доповнення аналізу, здійсненого вище на основі даних Державної служби статистики України.

Частка малих і середніх підприємств, які впроваджували продуктові або процесові інновації, за даними Європейського інноваційного табло 2016 р., становила в Україні 7,4% [9]. Серед всіх країн, які містяться у звіті, лише Румунія мала нижчий показник – 5,2%, а середнє значення за сукупністю 28 країн об'єднання становило 30,6%.

Маркетингові та організаційні інновації здійснили 10,5% підприємств малого та середнього бізнесу України, і це найнижче значення серед усіх країн. При цьому середнє значення за цим показником за сукупністю країн ЄС становить 36,2%.

Частка малих і середніх українських підприємств, які співпрацювали з іншими організаціями в процесі інноваційної діяльності, складала 1,5%, тоді як середнє значення в ЄС становило 10,3%, а найнижче значення серед досліджених країн належить Румунії та становить 1,2%.

Значна кількість показників інноваційності бізнесу в Європейському табло обмежується малими та середніми підприємствами, оскільки майже всі великі підприємства завдяки масштабам здійснюють інноваційну діяльність, а також залучені до процесів ко-

операції під час її здійснення. Натомість малі та середні підприємства потребують особливої уваги та державної підтримки для впровадження інновацій. В Україні, як зазначено вище, з 2015 р. малі та середні підприємства вилучені навіть з відповідного державного статистичного спостереження.

У світовому рейтингу «Глобальний інноваційний індекс – 2016» Україна посіла 56 місце серед 128 країн світу, залишившись позаду, зокрема, усіх країн ЄС [10].

Слід також акцентувати увагу на тому, що найсильніші позиції в обох міжнародних рейтингах Україна має за показником охоплення населення вищою освітою, що відноситься до групи індикаторів, які характеризують розвиток людського потенціалу. Решта показників демонструє неадекватність використання цього потенціалу.

Згідно зі звітом за 2016 р. Організації економічно-го співробітництва та розвитку (ОЕСР) «Наука, технології та інновації» політика країн у 2014–2016 рр. значною мірою була сфокусована на покращенні можливостей фірм для інвестування в дослідження та розробки, підвищенні ефективності комплексного розвитку науки, технологій та інновацій [11].

Одним з основних трендів податкових інструментів для інновацій стало використання їх для покриття трансферу технологій. Це, своєю чергою, сприяло встановленню преференцій на спільні витрати на дослідження та розробки, придбання наукоємних послуг в університетах і державних дослідницьких інститутах (Італія, Латвія), прискоренню амортизації для придбання нових технологій та знань (Польща, Росія), пільговому податковому режиму для придбання нематеріальних активів (Австралія). У Туреччині низкою податкових пільг користуються підприємства в Зонах технологічного розвитку [11].

Значного поширення набув режим так званого «патентного боксу», який полягає у встановленні пільгової податкової ставки або повному звільненні від податків на доходи, одержані внаслідок використання інтелекту-

альної власності (Великобританія, Індонезія, Ірландія, Португалія, Росія, Таїланд, Туреччина). Однак останнім часом використання цього інструменту все частіше розглядається як шкідлива податкова практика, що сприяє глобальній податковій конкуренції, призводить до зсуву корпоративного прибутку та ерозії податкової бази.

Уряди країн знайшли й менш традиційні напрями підтримки, особливо для малих і середніх підприємств, які суттєво залежать від фінансування з боку банківського сектора. Альтернативні форми фінансування розвиваються завдяки розгортанню інформаційних та комунікаційних технологій, зростанню цінності інтелектуальних активів. Фінансування, засноване на активах, дозволяє компаніям отримувати кошти від вартості конкретних активів, які вони виробляють, у тому числі нематеріальних.

Ще одним ключовим трендом розвитку інновацій є підтримка малого та середнього бізнесу з метою їх виходу на глобальні ринки (рис. 4).

Законодавство України у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України та складається з ряду законів та нормативно-правових актів, основними серед яких є такі: закони «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про інвестиційну діяльність» тощо.

Вагомий внесок у регулювання інноваційної діяльності здійснює комплекс законів з охорони прав інтелектуальної власності: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Однак слід відзначити майже повну відсутність стратегічної складової в законодавчому забезпеченні інноваційної діяльності в Україні. Документ «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в

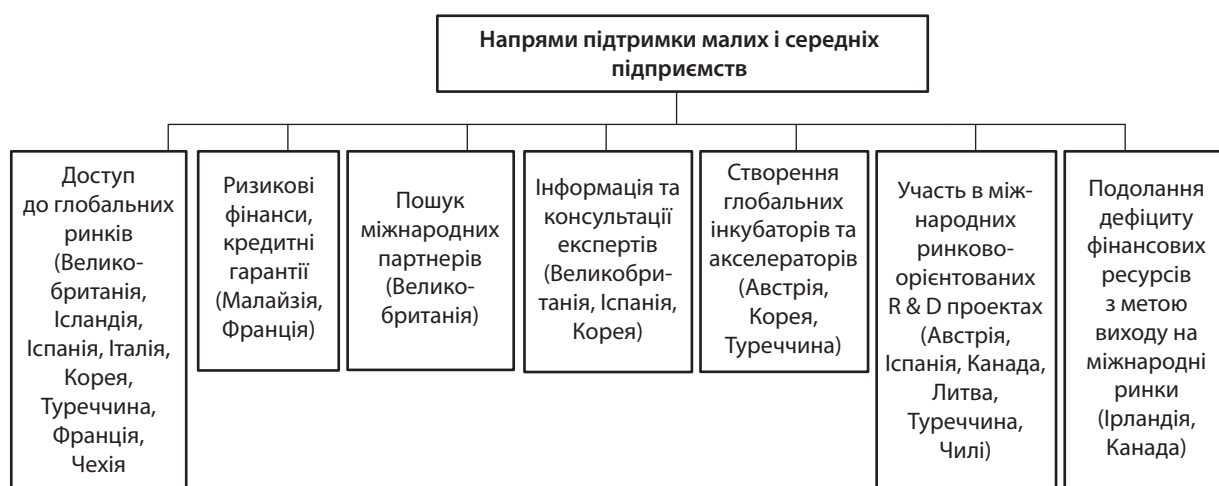

Рис. 4. Поширені підходи державної підтримки малого та середнього бізнесу в окремих країнах світу

Джерело: складено за [11].

умовах глобалізаційних викликів», розроблений за участю наукових установ, центральних і місцевих органів державної влади та представлений на парламентських слуханнях 17 червня 2009 р., так і залишився в статусі проекту [8]. Дотепер в країні на державному рівні не існує затвердженого комплексного стратегічного бачення інноваційного розвитку. Крім того, відсутня концептуальна база податкового регулювання та стимулювання інноваційної діяльності

Повертаючись до міжнародного досвіду, можна констатувати, що розвинені країни мають діючі стратегії та плани розвитку інновацій національного та регіонального рівнів [12]. Уряди країн безперервно працюють над удосконаленням державної політики наукового, технологічного та інноваційного розвитку,

що відповідає сучасним глобальним викликам і здатна забезпечити конкурентоспроможність. Поширеною є практика, коли стратегічні документи охоплюють одночасно ці три напрями, а часом включають і сектор освіти як невід'ємну складову. На державному рівні постійно вирішують завдання збалансованого розподілу ресурсів між різними напрямками підтримки інновацій, вводять у дію додаткові законодавчі акти.

Проведене дослідження дозволило сформулювати три напрями, у відповідності до яких структуровано ключові проблеми у сфері інновацій України та пропозиції щодо реанімування інноваційної діяльності: фінансування, інноваційна діяльність підприємств та її державне регулювання, організаційне та інфраструктурне забезпечення (табл. 1).

Таблиця 1

Проблеми інноваційного розвитку України та шляхи їх вирішення

Проблеми	Шляхи вирішення
1	2
I. Фінансування	
1. Низькі абсолютні обсяги витрат власних коштів підприємств на інноваційну діяльність. 2. Концентрація витрат підприємств на інноваційну діяльність у напрямку придбання обладнання закордонного виробництва, яке було у використанні. 3. Незначна питома вага витрат підприємств на внутрішні та зовнішні науково-дослідні роботи. 4. Відсутність податкових важелів державної підтримки інноваційної діяльності підприємств. 5. Брак фінансової підтримки з боку держави інноваційної діяльності підприємств. 6. Незацікавленість банківського сектора в довгостроковому кредитуванні інноваційної діяльності. 7. Відсутність інституту венчурного інвестування	1. Забезпечення пріоритету фінансування розвитку інновацій під час планування витрат державного бюджету. 2. Запровадження на визначений час пільгового оподаткування доходів новостворених підприємств («start-up») у разі виробництва високотехнологічної продукції, експорту високотехнологічної продукції. 3. Запровадження пільгового оподаткування інвестицій у придбання і впровадження нових технологій та обладнання для їх використання через зменшення податку на прибуток на певну частку названих витрат. 4. Зниження ставок податку для підприємств, що працюють винятково у сфері певних пріоритетних напрямів інноваційного розвитку (податкові канікули для бізнесу в певних напрямках високих технологій). 5. Зниження ставок податку для експортно-орієнтованих підприємств, що експортують високотехнологічну продукцію в певних напрямках високих технологій. 6. Запровадження для технопарків: звільнення від податку на додану вартість, звільнення від сплати податку на додану вартість під час імпорту товарів, прискореної амортизація основних фондів
II. Інноваційна діяльність підприємств і її державне регулювання	
1. Низькі обсяги виробництва інноваційної продукції та її питомої ваги в експорті країни. 2. Слабкий попит на інноваційну продукцію через низьку платоспроможність вітчизняних споживачів. 3. Екстенсивний характер інноваційних процесів у промисловості, де в більшості випадків використовуються науково-технічні здобутки попередніх років. 4. Незначна питома вага української продукції у світовому обсязі торгівлі високотехнологічною продукцією (близько 0,1%). 5. Нерозвинена сфера інжинірингової діяльності. Дефіцит інноваційних проектів.	1. Розробка Стратегії розвитку інновацій в Україні на довгострокову перспективу. 2. Законодавче закріплення пріоритетів інноваційного розвитку на довгострокову та середньострокову перспективу. 3. Прийняття комплексу законів з управління інноваційною діяльністю у відповідності з іншими діючими в Україні законодавчими актами та міжнародними угодами. 4. Удосконалення законодавства щодо венчурного інвестування для забезпечення фінансування інвестиційних проектів новостворених підприємств за рахунок інвестицій учасників фонду. 5. Внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» з метою повернення податкових та інших пільг для їх діяльності. 6. Удосконалення Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» з метою активізації інноваційної діяльності підприємств

1	2
III. Організаційне та інфраструктурне забезпечення	
<p>1. Відсутність стратегії розвитку інновацій в країні.</p> <p>2. Відсутність системи прогнозування розвитку інновацій.</p> <p>3. Недостатньо чітко визначені актуальні пріоритети інноваційного розвитку.</p> <p>4. Нестача цільових програм з пріоритетних напрямів інноваційного розвитку.</p> <p>5. Несистематизоване діюче законодавство у сфері інновацій.</p> <p>6. Відсутність сучасної інноваційної інфраструктури.</p> <p>7. Відсутність на державному рівні ефективних механізмів управління розвитком об'єктів інфраструктури підтримки інноваційної діяльності: технопарків, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, індустріальних парків тощо.</p> <p>8. Низький рівень використання механізму державно-приватного партнерства в реалізації інноваційних проектів.</p> <p>9. Не здійснюються на регулярній основі статистичні спостереження рівня технологій, що використовуються в економіці</p>	<p>1. Розробка системи прогнозування розвитку інновацій.</p> <p>2. Організація проведення на регулярній основі моніторингу та оцінки ефективності реалізації стратегії розвитку інновацій.</p> <p>3. Створення національної інноваційної системи шляхом поєднання всіх форм підтримки інноваційної діяльності.</p> <p>4. Створення Державного венчурного фонду для реалізації інноваційних проектів.</p> <p>5. Розробка положення щодо створення в Україні зон високих технологій, зокрема технополісів.</p> <p>6. Забезпечення на регіональному рівні підтримки реалізації регіональних проектів зі створення мереж центрів трансферу технологій, елементів інноваційної інфраструктури, регіональних інноваційних систем, інжинірингових центрів, а також підтримки малого інноваційного підприємництва.</p> <p>7. Розвиток системи державного статистичного спостереження у сфері інноваційної діяльності у напрямі формування зіставної у часі та просторі інформаційно-аналітичної бази показників</p>

ВИСНОВКИ

Одержані результати підтверджують першочергову необхідність розробки та затвердження інтегрованої стратегії розвитку інновацій, науки та освіти України, а також удосконалення діючого законодавства у відповідності до прийнятої стратегії. Запровадження реанімаційних заходів дозволить переломити тенденцію деіндустріалізації та зробити Україну гідним конкурентом на глобальному ринку інновацій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційна Україна 2020: Національна доповідь/за заг. ред. В. М. Гейця, М. О. Кизима та ін. Київ, 2015. 336 с.
2. Украина и её регионы на пути к инновационному обществу: монография: в 4-х т./А. И. Амоша и др.; под общ. ред. В. И. Дубницкого, И. П. Булеева. Донецк: Юго-Восток, 2011. Т. 1. 572 с.
3. **Маліцький Б. А., Попович О. С., Соловій В. П.** Перспективні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку України (Результати першого етапу прогнозно-аналітичного дослідження в рамках Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2004–2006 роки). Київ: Фенікс, 2006. 208 с.
4. **Матиюшенко І. Ю.** Розробка і впровадження конвергентних технологій в Україні в умовах нової промислової революції: організація державної підтримки: монографія. Харків: ФОП Александра К. М., 2016. 556 с.
5. Технологічний імператив стратегії соціально-економічного розвитку України: монографія/Л. І. Федуллова, Ю. М. Бажал, В. Л. Осецький та ін. Київ, 2011. 656 с.
6. Наукова та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2016. 257 с.
7. Статистична інформація/Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізації них викликів (проект) // Офіційний сайт Комітету з питань науки та освіти Верховної

Ради України. URL: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48719>

9. European Innovation Scoreboard 2016. Report/European Commission. Belgium, 2016. 96 p.

10. The Global Innovation Index 2016. Report/World Intellectual Property Organization. URL: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf

11. OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016/Organization for Economic Co-operation and Development. URL: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-2016_sti_in_outlook-2016-en#page164

12. OECD Science, Technology and Industry Outlook Policy Database/Organization for Economic Co-operation and Development. URL: http://qdd.oecd.org/data/stiob_country_item_topic_policy_source

REFERENCES

- Amosha, A. I. et al. *Ukraina i yee regiony na puti k innovatsionnomu obshchestvu* [Ukraine and its regions on the path to innovative society]. Vol. 1. Donetsk: Yugo-Vostok, 2011.
- European Innovation Scoreboard 2016. Report.* Belgium: European Commission, 2016.
- Fedulova, L. I. et al. *Tekhnologichnyi imperativy strategii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [The technological imperative of socio-economic development of Ukraine]. Kyiv, 2011.
- Innovatsiina Ukraina 2020: Natsionalna dopovid* [Innovative Ukraine 2020: national report]. Kyiv, 2015.
- Malitskiy, B. A., Popovych, O. S., and Soloviov, V. P. *Perspektyvni napriamy naukovo-tekhnologichnoho ta innovatsiinoho rozvytku Ukrainy (Rezultaty pershooho etapu prohnnozno-analitychnoho doslidzhennia v ramkakh Derzhavnoi prohramy prohnzovannia naukovo-tekhnologichnoho ta innovatsiinoho rozvytku na 2004-2006 roky)* [Perspective directions of scientific-technological and innovation development of Ukraine (Results of the first stage of forecasting and analytical research in the framework of the State program of forecasting scientific-technological and innovative development for 2004–2006)]. Kyiv: Feniks, 2006.
- Matiushenko, I. Yu. *Rozrobka i vprovadzhennia konverhentnykh tekhnolohii v Ukraini v umovakh novoi promyslovoi revoliutsii:*

orhanizatsiia derzhavnoi pidtrymky [Development and implementation of convergent technologies in Ukraine in the context of the new industrial revolution: the organization of state support]. Kharkiv: FOP Aleksandrova K. M., 2016.

Naukova ta innovatsiina diialnist Ukrainy [Scientific and innovative activity of Ukraine]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2016.

"OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016" Organization for Economic Co-operation and Development OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016/Organization for Economic Co-operation and Development. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-2016_sti_in_outlook-2016-en#page164

"OECD Science, Technology and Industry Outlook Policy Database" Organization for Economic Co-operation and Development. http://qdd.oecd.org/data/stiob_country_item_topic_policy_source

"Stratehiia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010–2020 roky v umovakh hlobalizatsii nykh vyklykiv (proekt)" [The strategy of innovative development of Ukraine for 2010–2020 in conditions of globalization challenges (draft)]. Ofitsiinyi sait Komitetu z pytan nauky ta osvity Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48719>

"Statystychna informatsiia" [Statistical information]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

"The Global Innovation Index 2016. Report". World Intellectual Property Organization. http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf

УДК ([658.62-029:001.895]:33(477) 06):159.937-021.321

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ЕКОНОМІЦІ

© 2017 ЗИЗА О. О.

УДК ([658.62-029:001.895]:33(477) 06):159.937-021.321

Зиза О. О. Особливості сприйнятливості інноваційних продуктів у вітчизняній економіці

Метою статті є дослідження особливостей сприйнятливості інноваційних продуктів у вітчизняній економіці. На прикладі ринку мобільного зв'язку здійснено аналіз щодо дифузії інновацій та їх сприйняття в межах ділового циклу. На основі проведеного аналізу було визначено, що різниця між часом винайдення нового продукту чи технології та часом його застосування, дифузії у вітчизняній економіці пов'язана з різними траєкторіями ділового циклу. Проведено порівняльний аналіз конкурентних переваг у здійсненні інновацій у Фінляндії, Швейцарії та Україні крізь призму факторів, що визначають конкурентоспроможність інновацій, та факторів, що не сприяють здійсненню підприємницької діяльності. Визначено, що переважно у країнах – лідерах підприємницької діяльності найбільше заважають економічні чинники, а в Україні – соціальні та політичні. Низька інноваційна здатність порівняно із Фінляндією та Швейцарією у вітчизняній економіці пов'язана зі слабкою інноваційною інфраструктурою.

Ключові слова: інновація, інноваційна сприйнятливість, дифузія інновацій, конкурентоспроможність.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 24.

Зиза Олена Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії, т. в. о. директора Навчально-наукового інституту економіки та підприємництва Донецького національного університету економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського (вул. Курчатова, 13, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50042, Україна)

E-mail: 77zuzuka@mail.ru

УДК ([658.62-029:001.895]:33(477) 06):159.937-021.321

Зыза Е. А. Особенности восприимчивости инновационных продуктов в отечественной экономике

Целью статьи является исследование особенностей восприимчивости инновационных продуктов в отечественной экономике. На примере рынка мобильной связи осуществлён анализ диффузии инноваций и их восприятия в рамках делового цикла. На основе проведеного анализа было определено, что разница между временем изобретения нового продукта или технологии и временем его применения, диффузии в отечественной экономике связана с различными траекториями делового цикла. Проведен сравнительный анализ конкурентных преимуществ в осуществлении инноваций в Финляндии, Швейцарии и Украине сквозь призму факторов, определяющих конкурентоспособность инноваций, и факторов, не способствующих осуществлению предпринимательской деятельности. Определено, что в основном в странах – лидерах предпринимательской деятельности больше всего мешают экономические факторы, а в Украине – социальные и политические. Низкая инновационная способность по сравнению с Финляндией и Швейцарией в отечественной экономике связана со слабой инновационной инфраструктурой.

Ключевые слова: инновация, инновационная восприимчивость, диффузия инноваций, конкурентоспособность.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Библ.:** 24.

Зыза Елена Александровна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической теории, в. и. о. директора Учебно-научного института экономики и предпринимательства Донецького національного університету економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського (ул. Курчатова, 13, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50042, Україна)

E-mail: 77zuzuka@mail.ru

UDC ([658.62-029:001.895]:33(477) 06):159.937-021.321

Zyza O. O. The Characteristics of Susceptibility of Innovative Products in the Domestic Economy

The article is aimed at studying the characteristics of susceptibility of innovative products in the domestic economy. On the example of the mobile communications market, an analysis of the diffusion of innovations and their acceptance in the context of business cycle has been carried out. On the basis of the mentioned analysis has been determined that the difference between the time of invention of a new product or technology and the time of its application, as well as diffusion into the domestic economy, is connected with different trajectories of business cycle. A comparative analysis of competitive advantages in the implementation of innovation in Finland, Switzerland and Ukraine was carried out through the prism of the factors, which determine the competitiveness of innovations, and the factors, which are not conducive to the implementation of entrepreneurial activity. It has been determined that entrepreneurial activity in the leading countries is most hampered by economic factors, and in Ukraine – by social and political factors. The low innovative capacity compared with Finland and Switzerland in the domestic economy is associated with a weak innovation infrastructure.

Keywords: innovation, innovation, innovation susceptibility, diffusion of innovations, competitiveness.

Fig.: 1. **Tbl.:** 4. **Bibl.:** 24.

Zyza Olena O. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Theory, Director of the Educational-scientific Institute of Economics and Business of Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (13 Kurchatova Str., Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, 50042, Ukraine)

E-mail: 77zuzuka@mail.ru